TSUE

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№10

Google Scholar
OPEN ACCESS
ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY
OpenAIRE
ROAD
НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА eLIBRARY.RU
Academic Resource Index ResearchBib
ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE
CYBERLENINKA
BASE
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL
Crossref

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/
2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 791 sahifa.
2025-yil, 18-oktyabr

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O‘z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA 13
Muxiddin Kalonov

MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHI 19
Quliyev Begimqul Melikovich

SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI 24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna

KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O'RNINI KENGAYTIRISH USULLARI 30
Musayeva Shoira Azimovna

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO'RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKTSIONAL JIHATI 35
Alabayev Sobitxon

MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI 40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich

ПЕСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ 48
Саидахмедова Аида Мирзаевна

KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH 55
Mirzayev Ozod Furkatovich

AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL 59
Qodirov Farrux Ergash o'g'li

BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHIYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK 64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich

SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR 69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li

МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА 73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович

ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО 78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI 84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o'g'li

TO'LOVGA QOBILIYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH 90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o'g'li

O'ZBEKISTON SANOATINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR 96
Habibullayev Oybek Asliddin o'g'li

YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR 102
Allayarov Suxrob Rustamovich

O'ZBEKISTONDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI 107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

HUDUDIY IJTIMOIY TENGLIK VA KAMBAG'ALLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURSLARI OMILLARI 114
Durumov Temur G'olibovich

TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELLASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA) 121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li

РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА 134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна

O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI 139
Yuldashev Iskandar Bahromovich

YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI 145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR 151
Shaxinabonu Choriyeva

AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI 157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna

"YASHIL" ENERGIYA ISHLAB CHIQARUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 163
Toshtemirov To'lqin Toirjonovich

DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEXANIZMLARI 166
O. Nurmuradov

TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI 171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li

СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ 176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI 183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI 187
Saidrahmatova Zuhraxon Saidazim qizi

O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI 192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna

O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI 196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich

PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI 201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich

НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 206
Махкамов Ибраим

O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI 213
Xushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li

GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI 217
Mo'ydinov Xurshidbek Abdullayevich

DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI 221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA YERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA) 227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich

НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ 233
Ягудин Дмитрий Рустамович

RESURSLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI 240
Nasimdjanov Yunusjon Zoxidovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO'LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARI 246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA "YASHIL" MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI 250
Bazarova Fayyoza Tuxtamurodovna

INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI 255
Muzaffar Raximov

UY-JOY KOMMUNAL XO'JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI 259
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li

INTERNATIONAL ORGANIZATIONS' APPROACHES TO ATTRACTING INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL 268
Akhmadaliyeva Nikholakhon

RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI 273
Vohobov Hikmatillo Ma'mirjon o'g'li

ФОРСАЙТ И ЭКОНОМИЧНЫЕ ИННОВАЦИИ КАК ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ САМАРКАНДА 280
Тохирова Гуллола Миркамоловна

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI BOSHQARISHDA KASB-HUNAR TA'LIMI BITIRUVCHILARINING O'RNI 287
Toshpulatov Sherzod Xaydarkulovich

DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECOTOURISM: INNOVATIVE STRATEGIES FOR ADVANCING GREEN TOURISM 292
Barno Erkayeva

AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 296
Baymuradova Iroda Shermamatovna, Mardonova Zarifa Numonjonovna

DAVLAT BUDJET NAZORATI TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI 301
B.Sh.Mirzayev

YOSHLAR BANDLIGIDA KO'NIKMALAR NOMUTANOSIBLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI 307
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li

TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHIYATINI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH 311
Oqboyev Alisher Rasuljanovich

РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ БАНКОВСКОГО БИЗНЕСА 317
Рахимходжаева Нодира Саидахраловна

QISHLOQ XO'JALIGI TA'MINOT ZANJIRI JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH 323
Ermonov Farrux

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISH JARAYONIDA MOLIYAVIY NAZORATNI INNOVATSION TA'LIM YO'NALISHLARINI YO'LGA QO'YISH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 329
Turg'unov Bahtiyor Nuriddinovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MARKAZIY OSIYODA SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA HAMKORLIKNING DOLZARB MASALALARI 334
Amanbaev Amanali Orazbaevich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI 338
Z. Teshayev

O'ZBEKISTON AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI SOHASINING AMALDAGI HOLATINI TAHLIL QILISH 343
Suyunov Asror Baxtiyorovich

KORPORATIV BOSHQARUVDA LEADERSHIP 4.0 TAMOYILLARINI JORIY ETISH SAMARADORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI 349
Ismailov Allayor Rashidovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH MASALALARI 355
Yusupov Farxod Adamboyevich

O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISHNI USTUVOR YO'NALISHLARI 359
Abdullaeva Nilufar Javdat qizi

MINTAQADA SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING SOLISHTIRMA EKONOMETRIK MODELLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA) 363
Saatmurotov Shohrux Zafar o'g'li

O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLI IMKONIYATLAR 369
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich

RAQAMLI PLATFORMALAR YORDAMIDA NORASMIY VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING QO'SHIMCHA IMKONIYATLARI TO'G'RISIDA 374
Nasrullayev Hikmatullo Habibulloyevich

O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH MAQSADIDA "XIZMATLAR IPOTEKASI" MOLIYAVIY INSTRUMENTLARINI AMALIYOTGA JORIY QILISH MASALALARI 379
Uskenbayeva Dilnoza Boxodir qizi

ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПЕЛЬНОГО ОРОШЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЛЫВАНИИ ЛУКА В ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ 384
Суюнов Шоҳзодбек Мурод угли

XORIJIY DAVLATLAR SANOAT IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAJRIBASI (YAPONIYA, KOREYA VA GERMANIYA MISOLIDA) 389
Mansurova Sayyora Baxtiyor Kizi

KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBGA OLISHDA XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH 395
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li

PECULIARITIES OF THE IRRIGATION WATER DELIVERY PAYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 399
Muminov Sherzod Kholmirzaevich

DIGITALIZATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS FOR EXPORT 404
Azimov R.B.

AHOLI JON BOSHIGA UMUMIY DAROMADLAR HAJMINI TREND MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH 409
Xolto'rayev Islom Ilhomovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI BANDLIK SHAKLLARI 416
Sayipov Begzod Rahimovich

TIJORAT BANKLARINING YANGI DAVR SHAROITIDA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA INDIKATORLARI 422
Sadikov Iskandar Gayratovich

TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINING SAMARADORLIGINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI 427
Ibrohimov Davronbek Muhammadi o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MAHALLIY BUDJET SOLIQLI DAROMADLARI BAZASI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLAR TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 433
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich

TOSHKENT SHAHRIDAGI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ QARZDORLIGI TAHLILI 438
Soipov Boburmirzo Nosirjon o'g'li

РОЛЬ ЖИЛИЩНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В СИСТЕМЕ КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИЙ МЕЗОУРОВНЯ 446
Далиев Ахтам Шарафутдинович

TO'QIMACHILIK SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA XORIJ TAJRIBALARINING ZARURLIGI 454
Abdullayev Dostonbek G'ofurjon o'g'li

TURISTIK KLASTERLARNING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI 458
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RESURS TA'MINOTI BOSHQARUVINING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA MODELLARI 462
Arziqulova Oybar chin Eshquvat qizi

XIZMATLAR SEKTORIDA RAQAMLI INNOVATSIYALAR VA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI QONDIRISH MEXANIZMLARI 467
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ В РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА 472
Базаров Бердымурад Улугмуродович, Атавуллаева Саида Джумабекмуродовна

TURIZM SOHASIDA KADRLAR SALOHIYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI 478
Xo'jaqulov Bobur Rustam o'g'li

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING RO'LI 483
Nabiyeva Muxabbat Djabirxanovna

"HOW GREEN INVESETMENTS CAN EFFECT ON ECONOMIC GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES" 485
Farangiz Ma'rufjonovna Pirmatova

TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURSLAR MANBALARI VA ULARNING HAJMINI OSHIRISHNING ZARURIYATI 493
Abduraxmonov Akmal Nurmamat o'g'li

GLOBAL BOSHQARUV VA BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL TEXNOLOGIYALARNING ROLI 498
M.Sh. Tolipov

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ 504
Буранбаева Шоира Рустамовна

O'ZBEKISTON SHAROITIDA PIYOZ YETISHTIRISHDA TOMCHILATIB SUG'ORISHNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI 508
Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li

YENGIL SANOAT KORXONALARINING RIVOJLANISHIGA BOSHQARUV MADANIYATIDAN FOYDALANISHNING TA'SIRI 513
Aknazarova Zebiniso Bagdadovna

ISHLAB CHIQARISHNI DIVERSIFIKATSIYALASH SHAROITIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZM SAMARADORLIGINI ANIQLASH USULLARI 518
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH VA JOYLASHTIRISHNING IQTISODIY VA TASHKILIY ASOSLARI 524
Salimov Burxon Abubakirovich

"YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH VA UNDA ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 530
Berdiyeva Aziza G'anisher qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

SIRKULYAR IQTISODIYOTDAN KORXONA VA TADBIRKORLAR MANFAATLARI 535
Sodikov Zokir Rustamovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK SOHASIDA ME'YORIY-HUQUQIY BAZANI ISHLAB CHIQISH 541
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich

MINTAQA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI CHAKANA SAVDOSIDA SHADOW WAREHOUSE MODELIGA ASOSLANGAN YETKAZIB BERISH TIZIMINI JORIY QILISH 548
Ibrayimova Dilnoza Abdisherpovna

XIZMATLAR SAVDOSI SOHASIDA O'ZBEKISTONNING XALQARO HAMKORLIK IMKONIYATLARI 555
Qodirjonov A.M.

TO'QIMACHILIK SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH USLUBIYOTI 559
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi

ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ СМАРТ-ТУРИЗМА И ИХ ПРИМЕНИМОСТЬ К КУЛЬТУРНОМУ НАСЛЕДИЮ УЗБЕКИСТАНА 564
Салихбаев Нурсултон Равшанович

IJTIMOIY HIMOYA TIZIMI VA IJTIMOIY TIBBIY XIZMATLAR O'ZARO BOG'LIQLIGINING NAZARIY ASOSLARI 572
Shanazarov Farrux Shodiyorovich

ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ РАЗРАБОТКИ МОБИЛЬНОГО ПРИЛОЖЕНИЯ JOB BARAKA ДЛЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА 577
Еримбетова Улбосын Маратовна

TASHQI SAVDO VA INVESTITSIYALAR TAHLILI HAMDA ULARNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI 582
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li

"O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESLAR UCHUN SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA RAQAMLI YECHIMLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH" 586
Azamatjon Mardayev Abdusamat o'g'li

FARMATSEVTIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI 591
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna

O'ZBEKISTONDA INNOVASION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA KADRLAR TAYYORLSH MENEJMENTINING AMAL QILISH USULLARI VA TURLARI 596
Ergashev To'lqin Shokirovich

HUDUDIY IQTISODIYOTNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH 602
Ibragimov Baxrom Baxodirovich

ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINI JORIY ETISH ORQALI O'ZBEKISTONDA MOLIYA BOZORINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI 606
Xodjayev Aziz Shovkatovich

MAHALLIY HOKIMIYAT QAROR QABUL QILISH JARAYONLARIDA DINAMIK OMILLAR VA ULARNING INTEGRATSIYASI 611
Axmedov Farxod Raxmonjonovich

UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR AUDITINI TASHKIL ETISH VA TAHLIL QILISH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH 617
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТУРИЗМА ЧЕРЕЗ КРЕАТИВНУЮ ИНДУСТРИЮ В РЕСПУБЛИКЕ КАРАКАЛПАКСТАН 623
Хошимова Камилла Навфал қизи

IMITATSION MODELDA AXBOROT NORAVSHANLIGI SABABLI YUZAGA KELADIGAN IQTISODIY SAMARASIZLIK TAHLILI 633
Qodirov Zohidjon Eralievich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

JISMONIY SHAXSLAR TOMONIDAN KREDITLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI 637
Turdiboyeva Kumush Erkinovna

SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARI SOHASIDA SIFATNI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK 641
Usmanova Nasiba Akbarjonovna, Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna

SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINING SEGMENTATSIYASIGA ASOSLANIB SOLIQ XAVFLARINI ANIQLASH VA BAHOLASHNING AMALIY YONDOSHUVI 648
Elbaeva M.R.

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI 653
Hamroyev G'ayratjon Sultonovich

QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA ISHLAB CHIQARISHNI SIFAT MENEJMENTI TAMOYILLARI ASOSIDA TASHKIL ETISHNING XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI 657
Achilov Ilmurad

MINTAQALAR INVESTITSION SALOHIYATINI OSHIRISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI 663
Qobilov Anvar Eshpo'lotovich

KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 669
Sapayev Axmed Durdibayevich

SANOAT KORXONALARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA KO'P MEZONLI TAHLIL USULLARINI QO'LLASH 674
Muxammadaliyev Mirzohidjon Muxammadali o'g'li

BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING AMALDAGI HOLATI TAHLILI 681
Abdullayev Shaxzodbek

ENSURING SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT THROUGH INTEGRATION OF RECREATION AND ECOTOURISM RESOURCES IN UZBEKISTAN 686
Shaymanova Nigora Yusupovna

MAKROIQTISODIYOTDA ISTE'MOL VA JAMG'ARISH FUNSIYALARI VA ULARNING O'ZBEKISTONDA O'ZGARISHI TENDENSIYALARI 691
Rustamov Narzillo Istamovich

CHAKANA SAVDONI BOSHQARISHDA "BIG MIDDLE" NAZARIYASIDAN FOYDALANISH 697
Yaqubov Azizbek G'anibekovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING PROGNOZ VARIANTLARI 701
Ermetov Amirbek Ismailovich

FISKAL NOMARKAZLASHTIRISH BO'YICHA XITOY TAJRIBASI 708
Lokayev Bekzod Sherkobilovich

SANOAT KORXONALARIDA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR 712
Ismatullayeva Munisxon Bori qizi

EKOLOGIYA VA ATROF MUHITNI MUHOFAZA QILISH SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI 717
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva, Gulzora Qahharova

TIKUV-TRIKOTAJ SANOATIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA BOSHQARUV STRATEGIYALARI 725
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li

BURNOUTNING OLDINI OLISH: XODIMLAR SALOMATLIGI STRATEGIYASI 731
Ergasheva E'zoza Dilshod qizi

O'ZBEKISTONDA KORXONALARNING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI 736
Pulatova Moxira Baxtiyorovna

QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA XARAJATLARNI BOSHQARISH VA HISOBGA OLISHNING INNOVATSION USULLARI: MENEJMENT VA BUXGALTERIYANING O'ZARO INTEGRATSIYASI 742
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH MEXANIZMLARI 748
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li

OLIY TA'LIMNI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI 754
Talapova Nargiza Baxriddinovna

ВОЗОБНОВЛЕНИЕ ДОБЫЧИ ПРИРОДНОГО ГАЗА ИЗ ТРЁХ СКВАЖИН УЧАСТКА ХОДЖАСАЯТ ГКМ ДЕНГИЗКУЛЬ 758
Набиев Шахзод Темурович, Иргашбаев Шохрух Фаррух угли, Маннафов Улугбек Умар угли

MADANIY TURIZM INDUSTRIYASINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 764
Toxirov Dilyor Davlatovich

MOLIYAVIY AUTSORSING NAZARIYALARI VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI 768
Babadjanov Umidbek Kamildjanovich

TURIZM – TARIXIY XOTIRA VA ZAMONAVIY XIZMATLAR UYG'UNLIGI IFODASI 773
Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOHIYATI VA BAHOLASH MEZONLARI 777
Abdikarimova Zilola Baxramovna

TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING NAZARIY ASOSLARI 784
Ro'ziyeva Shaxlo Salimboyevna

AXBOROT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH VA TEXNIK XIZMAT KO'RSATISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH 788
Samiyeva Maftuna Faxriddin qizi

AXBOROT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH VA TEXNIK XIZMAT KO‘RSATISHNI QO‘LLAB-QUVVATLASH

Samiyeva Maftuna Faxriddin qizi
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti“Raqamli iqtisodiyot” kafedrasi assistenti
m.samiyeva@tsue.uz
orcid: 0000-0003-3143-9350

Annotatsiya. Ushbu maqolada bugungi kunda raqamli transformatsiya iqtisodiyotning barcha jabhalarida tub o‘zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Xususan, korxona uchun axborot tizimlari nafaqat boshqaruv samaradorligini oshirish, balki raqobatbardoshlikni ta’minlashda ham muhim vositaga aylanmoqda. Bunday tizimlar orqali korxonalar operativ ma’lumot almashinuvi, resurslarni optimal boshqarish, xarajatlarni qisqartirish va xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Axborot tizimlarini samarali rivojlantirish va ularga muntazam texnik xizmat ko‘rsatish jarayonlari doimiy e’tibor va qo‘llab-quvvatlashni talab qiladi. Texnik xizmat ko‘rsatishning yuqori darajada tashkil etilishi tizimning uzluksiz ishlashini, axborot xavfsizligi va ma’lumotlarning aniqligini ta’minlaydi. Mazkur jarayonlarda AKTlarining yangiliklari va ilg‘or yechimlarini joriy etish alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayonda noaniq mantiqqa asoslangan model xo‘jalik yurituvchi subyektlarda axborot tizimlarini rivojlantirish va texnik xizmat ko‘rsatishni takomillashtirishda juda muhim o‘rin tutadi.

Kalit so‘zlar: Xo‘jalik yurutuvchi subyektlar, optimallashtirish, axborot tizimlari, rivojlanish xususiyatlari, tashkiliy jarayonlar, zamonaviy texnologiyalari, IT autsorsingi.

Abstract. In this article, digital transformation is currently causing fundamental changes in all aspects of the economy. In particular, information systems for an enterprise are becoming an important tool not only for increasing management efficiency, but also for ensuring competitiveness. Through such systems, enterprises have the opportunity to exchange information quickly, optimally manage resources, reduce costs, and improve the quality of service. The processes of effective development of information systems and their regular maintenance require constant attention and support. A high level of organization of technical maintenance ensures the uninterrupted operation of the system, information security, and data accuracy. The introduction of innovations and advanced ICT solutions in these processes is of particular importance. In this process, a model based on fuzzy logic plays a very important role in the development of information systems and improving technical maintenance in business entities.

Key words: Business entities, optimization, information systems, development features, organizational processes, modern technologies, IT outsourcing.

Аннотация. В данной статье цифровая трансформация в настоящее время вызывает фундаментальные изменения во всех аспектах экономики. В частности, информационные системы предприятия становятся важным инструментом не только повышения эффективности управления, но и обеспечения конкурентоспособности. Благодаря таким системам предприятия получают возможность оперативно обмениваться информацией, оптимально управлять ресурсами, снижать затраты и повышать качество обслуживания. Процессы эффективного развития информационных систем и их регулярного обслуживания требуют постоянного внимания и поддержки. Высокий уровень организации технического обслуживания обеспечивает бесперебойную работу системы, информационную безопасность и точность данных. Внедрение инноваций и передовых ИКТ-решений в эти процессы имеет особое значение. В этом процессе модель, основанная на нечеткой логике, играет важнейшую роль в развитии информационных систем и совершенствовании технического обслуживания в хозяйствующих субъектах.

Ключевые слова: Хозяйствующие субъекты, оптимизация, информационные системы, особенности развития, организационные процессы, современные технологии, ИТ-аутсорсинг.

KIRISH

Raqamli transformatsiya bugungi kunda barcha soha va tarmoqlar faoliyatining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, O‘zbekiston Respublikasi sharoitida davlat boshqaruvi, iqtisodiyot, sanoat, xizmat ko‘rsatish va ta’lim sohalarida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish bo‘yicha tizimli islohotlar olib borilmoqda. Prezidentning tegishli farmon va qarorlarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish va ularni

zamon talablari asosida rivojlantirish strategik yo‘nalishlardan biri sifatida belgilangan. Xususan, “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasida raqamli infratuzilmani mustahkamlash, IT-xizmatlar eksportini oshirish va axborot xavfsizligini ta’minlash kabi maqsadlar ilgari surilgan. Xo‘jalik yurituvchi subyektlar, yirik korxona va tashkilotlardan tortib kichik va o‘rta biznes vakillarigacha zamonaviy axborot tizimlaridan samarali foydalanishga ehtiyoj sezmoqda. Ammo ichki resurslar, malakali IT-mutaxassislar yetishmasligi va texnik infratuzilmaning cheklanganligi bu yo‘nalishda turli muammolarni yuzaga keltirmoqda. Bunday sharoitda IT-autsorsing, ya’ni axborot texnologiyalari bilan bog‘liq xizmatlarni tashqi mutaxassislar yoki tashkilotlar orqali amalga oshirish samarali yechim sifatida e’tirof etilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

A.G. Badalova tomonidan olib borilgan tadqiqotda bugungi kunda risk turlarining juda ko‘p tasniflari mavjudligi qayd etilgan[1], ularning aksariyati biznesni boshqarish jarayonida AKTlarining roli ortishi bilan bog‘liq bo‘lgan axborot risklarini ta’kidlaydi. Shu bilan birga, I.V. Zavogorodniy tomonidan axborot tavakkalchiligi barcha iqtisodiy risklarning muhim elementi ekanligi ta’kidlangan[2]. Shu bilan birga, I.V. Zavogorodniy tomonidan iqtisodiy fanda bu kategoriya haqida umumiy tushuncha mavjud emasligi, uni tushunish esa turli yondashuvlar muhokama qilinadi[3]:

Olib borgan tadqiqotlar natijasiga ko‘ra, korxonaning axborot tizimlarini ishlab chiqish va texnik xizmat ko‘rsatish loyihasi doirasida axborot xavfi korxonaning axborot tizimlarini ishlab chiqish va texnik xizmat ko‘rsatish jarayonida yuzaga keladigan noxush hodisaning ehtimoli sifatida ko‘rib chiqilishi kerak. Bundan tashqari, matematik nuqtai-nazardan, axborot xavfi ma’lum bir hodisaning yuzaga kelish ehtimoli va tegishli zarar miqdorining mahsuloti sifatida tushunilishi lozim.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning dolzarbligi aynan shu omillar bilan izohlanadi. Ya’ni, O‘zbekiston sharoitida korxonaning axborot tizimlarini rivojlantirish va ularni samarali qo‘llab-quvvatlashda IT-autsorsingni qo‘llashning ustuvor yo‘nalishlarini aniqlash, bu boradagi mavjud imkoniyatlar va cheklovlarni tahlil qilish, hamda milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasiga ijobiy ta’sir ko‘rsatuvchi omillarni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Loyihani amalga oshirishning axborot xavfi darajasini baholash uchun mutlaq shkala (munosabatlar ko‘lami) va loyihani amalga oshiruvchi tashkilotning axborot xizmatlari xodimlarining malakasi darajasini baholash uchun daraja (tartib) shkalasi qo‘llaniladi (1-rasm).

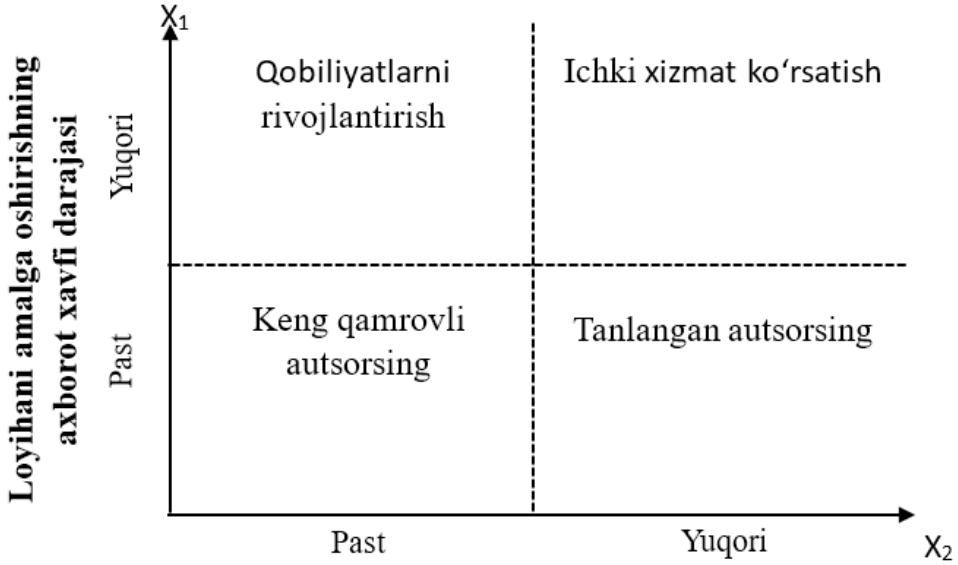

1-rasm. IT-autsorsingdan foydalanishning ustuvor yo‘nalishini tanlash modeli[4]

1 Бадалова А.Г. Методологический подход к разработке сбалансированной классификации рисков предприятия // Российское предпринимательство. 2010. № 11 (3). С. 92–99.
2 Завгородний В.И. Информационные риски: сущность, концепция управления. М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2007. 168 с.
3 Завгородний В.И. Информация и экономическая безопасность предприятия // Прикладная информатика. 2006. № 2. С. 107–113.
4 Tadqiqotlar asosida muallif tomonidan ishlanmasi

1-rasmdan ko'rinib turibdiki, u yoki bu yo'nalishni tanlash har bir alohida holatda ko'rsatilgan omillarni baholashga qarab belgilanadi

TAHLIL VA NATIJALAR

Hozirgi vaqtda elektron AT xizmatlari almashinuvi uchun tavsiya qiluvchi tizimlarni qurishda xotirada amalga oshirishga asoslangan yondashuvlar (birgalikda va kontentni filtrlash usullari, shuningdek ularning gibrid modifikatsiyalari) ustunlik qilmoqda. Bunday tizimlarning namunalari ko'plab asarlarda tasvirlangan. Asosan amalga oshirish va talqin qilishning soddaligi bilan bog'liq bo'lgan bunday yondashuvlarning afzalliklariga qaramay, ular bir qator muhim kamchiliklarga ega: «sovuq boshlash» muammosi, katta hajmdagi ma'lumotlarning siyrakligi va gibrid versiyalarda yondashuvlarni birlashtirish uchun nazariy asosning yo'qligi. Elektron AT xizmatlarini almashish uchun tavsiya qiluvchi tizimlarni yaratishda keng qo'llaniladigan yondashuvlarning yana bir guruhi turli xil ijrochilar va vazifalarning taqdimotlaridan xususiyatlarni ajratib olishga asoslangan yondashuvlardir. Ushbu yondashuvlar xotiradagi tizimlarning kamchiliklaridan xoli va ko'pincha yuqori sifatli tavsiyalar yaratadi. Shunga qaramay, ushbu usullarni sanoat dasturlarida qo'llash xususiyatlarni yaratish va tanlash jarayonining murakkabligi, shuningdek, o'quv namunasiga qo'yiladigan talablar tufayli ma'lum qiyinchiliklar bilan bog'liq.

Shuni hisobga olish kerakki, elektron IT-xizmat birjalari bo'yicha tavsiyalar yaratish bo'yicha bir qator algoritmlar tijorat siridir va ularni qurish texnologiyasi odamlarning keng doirasiga ma'lum emas. Eng ommabop elektron IT-xizmat birjalarining ochiq ma'lumotlarini tahlil qilish hujjatlarda IT-autsorserning asosiy tavsifidan tashqari, qo'shimcha atributlar ham mavjud - xususan, autsorser xususiyatlarining "dijestini" o'z ichiga olgan sarlavha va kalit so'zlar ko'rinishidagi uning asosiy vakolatlari ro'yxati. Shunga o'xshash tuzilma uchinchi tomon pudratchisi qidirilayotgan ATni ishlab chiqish va texnik xizmat ko'rsatish loyihasi ishining asosiy xususiyatlarini tavsiflovchi hujjatlar uchun ham xosdir. Ushbu turdagi matnli hujjatlar asosida ishlar va pudratchilarning qo'shma klaster tuzilmasini tiklash mumkinligi ko'rsatilgan.

Bu esa ushbu modellarni dastlabki aqlli ma'lumotlarni qayta ishlashni talab qilmasdan qo'llash imkonini beradi. Shunga qaramay, kiritilgan ma'lumotlar ma'lum bir tarzda qayta ishlanishi kerak (tokenizatsiya, so'zlarni to'xtatish, lemmatizatsiya, n-gramm ekstraktsiyasi), ammo bu operatsiyalarning barchasi standartlashtirilgan va mutaxassislarning bevosita ishtirokisiz amalga oshiriladi.

Har bir komponentning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish uchun ularni mavzu modelida uchta modallikni aniqlash orqali amalga oshirilgan model kiritishda ajratish maqsadga muvofiq bo'ladi. Bunda har bir modallik uchun Φ_m atamalarning alohida matritsasi belgilab qo'yilgan holda komponentlarning o'ziga xos xususiyatlari hisobga olinadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa sifatida aytish kerakki, ATlarini ishlab chiqish va qo'llab-quvvatlash jarayonida aniq vazifalar uchun ijrochini tanlash bo'yicha taklif etilgan noaniq-mantiqiy algoritm boshqa algoritmlardan farq qiladi. Asosiy farq shundaki, taklif etilgan algoritm loyiha uchun mumkin bo'lgan barcha ijrochilar doirasini dastlabki filtratsiya qilishni nazarda tutadi. Bu filtratsiya IT-autsorserlar va bajarilishi kerak bo'lgan ishlar haqidagi noqis va nostrukturalashgan matnli hujjatlarga nisbatan ehtimoliy-tematik modellashni qo'llash orqali amalga oshiriladi. Mazkur muzokaralar jarayonida hamkorlikning barcha jihatlari yakuniy ravishda aniqlashtiriladi va loyiha doirasida ish bajarish bo'yicha shartnoma tuziladi. Agar muzokaralar jarayonida ushbu autsorser bilan hamkorlik qilish maqsadga muvofiq emasligi aniqlansa, ranjirlash natijasida keyingi o'rinlarni egallagan autsorserlar bilan ushbu jarayon takrorlanishi taklif etiladi. Bu orqali ijobiy natijaga erishish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Бадалова А.Г. Методологический подход к разработке сбалансированной классификации рисков предприятия // Российское предпринимательство. 2010. № 11 (3). С. 92–99.
2. Бадалова А.Г., Пантелеев А.В. Управление рисками деятельности предприятия. М.: Вузовская книга, 2017. 234 с.
3. Батьковский М.А., Калачихин П.А., Тельнов Ю.Ф. Модель выбора и оценки организационных инноваций на предприятии с использованием математического аппарата нечеткой логики // Управленец. 2017. № 5 (69). С. 18– 25.
4. Белозерский А.Ю. Методическое обеспечение анализа и управления рисками металлургических предприятий в условиях неопределенности: дис д-ра. экон. наук. М., 2012. 343 с.
5. Завгородний В.И. Информационные риски: сущность, концепция управления. М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2007. 168 с.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 10

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz